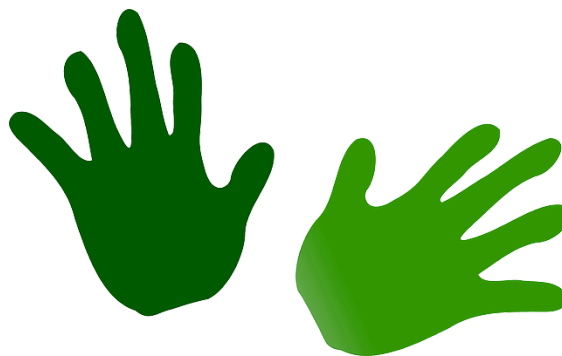

Handläggare
Anna Fredriksson
010-352 55 01

Datum
2023-10-25

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Förskolan Björkenäs

Upprättad: 2019-10-28

Reviderad: 2023-10-25

Innehållsförteckning

Inledning	s 3-4
Syfte och bakgrund	
Främja likabehandling och motverka kränkningar	
Ett sammanhållet uppdrag	
Tillitsfulla relationer	
Normer, normmedvetenhet och normkritik	
Definitioner	s 5
Styrdokument	s 6
Främjande och förebyggande arbete	s 7
Plan mot kränkande behandling	s 8
Aktiva åtgärder mot diskriminering	s 9
Plan mot diskriminering	s 10
Fördjupnings- och referensmaterial	s 11

Inledning

Syfte och bakgrund

Syftet med att upprätta en plan mot diskriminering och kränkande behandling är att främja likabehandling och motverka kränkningar i det dagliga arbetet i förskolan. Planen ska beskriva ett målinriktat arbete för att främja likabehandling samt förebygga och motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning och funktionshinder samt annan kränkande behandling och mobbning. Planen ska ha en tydlig ansvarsfördelning och rutiner om någon skulle utsättas för kränkande behandling eller diskriminering. Målet är att skapa en miljö där barn och personal känner trygghet och arbetsro. När det i texten står **skola, skolmiljö** etc. så **innefattar** det alla **skolformer**: förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola och anpassad grundskola.

Främja likabehandling och motverka kränkningar

Utbildningen ska enligt skollagen och läroplanerna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Ibland sammanfattas detta som skolans värdegrund. Det främjande arbetet ska syfta till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att bidra till en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Skolans värdegrund ska genomsyra verksamheten. Men vad betyder det egentligen? Kanske kan vi förstå värdegrunden som summan av de val, överenskommelser och handlingar som elever och skolpersonal manifesterar i skolan. Värdegrund blir därmed något vi gör och skolans värdegrund, så som styrdokumentet formulerar den, genomsyrar verksamheten först när vi medvetet väljer och agerar på ett sätt som främjar barns/elevs lika rättigheter och möjligheter i skolan

Ett sammanhållet uppdrag

Arbetet med skolans värdegrund kan beskrivas med hjälp av perspektiven **om**, **genom** och **för**. Barn och elever utvecklas i arbetet med värdegrunden, kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati. Värdegrundsarbetet sker också genom exempelvis de demokratiska arbetsformer och positiva arbetsklimat som ska råda i verksamheterna. I detta arbete utvecklar barn och elever förmågor som behövs för att aktivt kunna verka i ett demokratiskt samhälle. Perspektiven möjliggör **en helhetssyn** som bidrar till att **värdegrunden integreras i kunskapsmålen**.

Utdrag ur läroplanerna:

” Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska förskolan främja barnens utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. [...] Förskolan ska samarbeta med hemmen för att ge barnen möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Förskolan ska tydliggöra för barnen och barnens vårdnadshavare vilka mål utbildningen har. Detta är en förutsättning för deras möjlighet till inflytande och förståelse för förskolans uppdrag. Det är viktigt att alla som ingår i arbetslaget har förmåga att förstå och samspela med barnen och att skapa tillitsfulla relationer med hemmen, så att förskoletiden blir positiv för barnen.”¹

¹ Läroplan för förskolan Lpfö 18, s 7-8, *FÖRSKOLANS UPPDRAG Helhetssyn*

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.

Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

Skolan har i uppdrag att förmedla och förankra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.”²

Tillitsfulla relationer

Här följer några exempel på hur personal kan skapa förtroendefulla relationer till barnen/eleverna i skolan. Ett antal faktorer, hämtade från nedan citerade doktorsavhandling³, lyfts fram som särskilt viktiga vid relationsbyggande:

- att ta sig tid att lyssna,
- att se hela barnet/eleven – att låta barnets/elevens livsvärld få ta plats,
- att lyfta in barns/elevers erfarenheter i undervisningen,
- att på andra sätt möjliggöra barns/elevers delaktighet och inflytande,
- att bemöta barnen/eleverna utifrån de behov de har och
- att bygga ett förtroendekapital att ta av den dag läraren exempelvis behöver tillrättavisa ett barn/en elev.

Normer, normmedvetenhet och normkritik

Normkritiska perspektiv kan vara ett stöd och ge skolpersonal konkreta verktyg i skolans arbete med att hålla ihop arbetet med värden och kunskaper. Ett normkritiskt arbete berör hela det pedagogiska uppdraget och kan vara en grund för att dagligen, i planering, lektions-/verksamhets-innehåll, bemötande, kollegialt lärande, reflektioner och bedömning arbeta mot att uppfylla målen i läroplanen. Normkritik syftar till att undersöka och förändra normer och arbetssätt som kan leda till medveten eller omedveten exkludering och missgynnande. Förutom att ge stöd i det dagliga pedagogiska arbetet och hjälpa till att uppfylla skolans demokratiuppdrag kan normmedvetenhet också hjälpa till att förebygga kränkningar i skolan. I flera rapporter⁴ fastslås att det som ligger till grund för att diskriminering och kränkande behandling uppstår inom skolan är normer. Normer riskerar att bidra till förtryck och ett uppreparande av maktstrukturer som leder till exkludering, diskriminering och kränkande behandling, som exempelvis våld (Skolverket 2009:88, Ungdomsstyrelsen 2013:13).

² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet - Lgr 22, s 7, *Skolans uppdrag*

³ Lilja, A. (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev* (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in Educational Science, 338). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

⁴ Se artikel, *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Emilia Åkesson, Amphi Produktion / *Förskolan/skolans värdegrund – Grundskola och gymnasieskola/Modul: Främja likabehandling/Del 5: Normer, normmedvetenhet och normkritik*

Definitioner

Kränkningar av barns och elevers värdighet kan förekomma i form av:

- **Diskriminering** som innebär att ett barn eller en elev *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet,

I verksamheten är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom diskriminering handlar om missgynnande och förutsätter någon form av makt hos den som utför diskrimineringen.

- **Trakasserier** som innebär ett uppträdande som *kränker någons värdighet* och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.
- **Kränkande behandling** är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

I Skolverkets (tidigare) allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling fanns följande beskrivning av trakasserier och kränkande behandling:

Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjligande eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiskt och återkommande.

Vem avgör vad som är kränkande?

- Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat.
- Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande.
- För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig.
- Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande.
- I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet.
- Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.
- Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

(Se Skolverkets hemsida: [LÄNK 1](#) / [LÄNK 2](#))

Styrdokument

- Skollag (2010:800), 6 kap
- Diskrimineringslag (2008:567)
- Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling
- Läroplan för förskolan - Lpfö 18

- Förskolans värdegrund och uppdrag
- 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
- 2.2 OMSORG, UTVECKLING OCH LÄRANDE
- 2.3 BARNAS DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE
- 2.8 REKTORNS ANSVAR
- **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr 22**
  - Skolans värdegrund och uppdrag
  - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - 2.2 KUNSKAPER
  - 2.3 ELEVERNAS ANSVAR OCH INFLYTANDE
  - 3. Förskoleklassen
  - 4. Fritidshemmet

Styrdokumenterna för utbildningen påverkas även av och hänger samman med svensk och internationell rätt samt gemensamma överenskommelser som FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen och Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter och avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

Främjande (för likabehandling) och förebyggande arbete (mot diskriminering och kränkande behandling)

1. Insats

Enhetens plan mot diskriminering och kränkande behandling ska vara väl förankrad för alla medarbetare i enheten. Nödvändiga uppdateringar och justeringar görs i planen.

Tid

TVå gånger per år, september, januari

Ansvar

Pedagogerna bidrar till uppdateringar och justeringar av planen
Rektor avsätter tid på arbetsgruppsmöten.

2. Insats

Barnhälsamöte genomförs med rektor, biträdande rektor, kurator, specialpedagog och förskollärare kontinuerligt för att kunna anpassa utbildningen till stöd för barnet/barnen.

Tid

TVå gånger per år, september, februari

Ansvar

Rektor avsätter tid för mötet. Pedagogerna är förberedda genom att observera och kartlägga utbildningens förutsättningar. Skolledning, specialpedagog, och förskollärare är ansvariga för anpassningarna.

3. Insats

Pedagogerna genomför kontinuerligt planerad undervisning utifrån läroplanens värdegrundsmål.

Ansvar

Pedagogerna planerar, genomför och reflekterar utifrån målen.

Plan mot kränkande behandling

Kartläggning

Ansvar: Rektor och personal

Vi har valt att granska barns möjlighet att delta i undervisning om hållbara sociala strategier). Vi har tagit ställning för att ge barn ökade möjligheter att prova de demokratiska förmågorna - förhandla, lyssna, framföra sina åsikter och ta del av andras åsikter.

Granskningen har genomförts på följande sätt:

- Observation kring vilka strategier/verktyg barnen använder för att bygga vänskap
- Dokumentation och reflektion i arbetslag

Nulägesanalys

Vår analys utifrån ovanstående kartläggningar är:

1. Barnen behöver fortsätta erbjudas undervisning för att träna strategier för att samspela.
2. Vår överenskommelse om nolltolerans till skojbråk och vårt tydliga strukturschema bidrar till att minska detta.
3. Pedagogerna behöver skapa forum och kulturer där barn får, vill och kan uttrycka sin åsikt.

Mål för kommande år

Ge barnen hållbara sociala strategier samt skapa forum för deliberativa samtal (samtal där alla deltagare känner att de vill, kan och förstår att deras åsikt är viktig.)

Utifrån kartläggning och nulägesanalys ser vi att vi behöver arbeta med följande aktiviteter:

1. Vi arbetar aktivt för att uppmärksamma barnens positiva handlingar.
2. Vi lär barnen att använda följande begrepp; låna, upptagen, byta, vänta, mjuka händer, titta, stopp, tillsammans
3. Vi strävar efter att i undervisningen öka fokus på normer och världen.
4. Vi växlar mellan att styra och låta barnen välja gruppkonstellation.
5. Vi använder aktivitetstavlor för att synliggöra vilka stationer som erbjuds inne/ute.
6. Vi organiserar oss och sprider ut oss och är aktiva i barns aktiviteter.
7. Vi strävar efter att ha nolltolerans till ”skojbråkslekar”
8. Rapportera in ärende i pappersform. som lyfts i utvecklingsgrupp

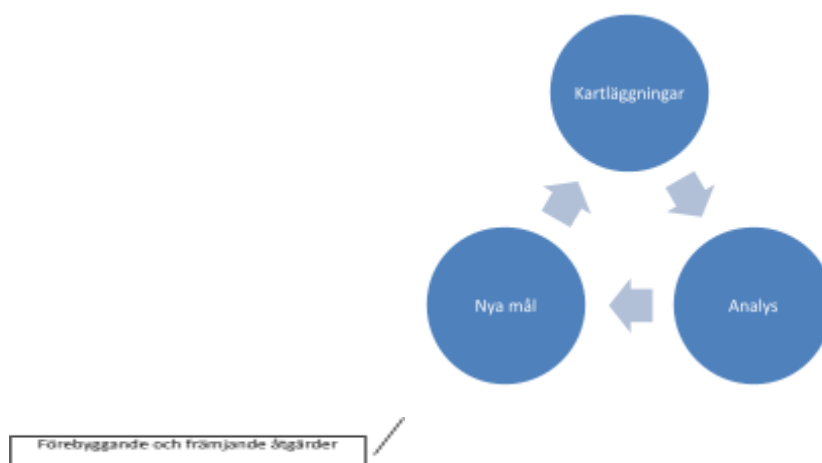
Uppföljning och utvärdering

Ansvar: Rektor

Vi följer upp om våra planerade aktiviteter har bidragit till att barnen har fått träna socialt hållbara strategier samt om vi skapat forum för deliberativa samtal. Uppföljning på utvecklingsgruppens möte i maj.

Åtgärder vid akuta händelser

Se verksamhetshandboken - *Stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling.*

Aktiva åtgärder mot diskriminering

1. Undersöka risker för diskriminering

Första steget innebär att utbildningsanordnaren ska undersöka den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för diskriminering eller repressalier, eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer.

Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställs att de åtgärder som vidtas motsvarar en verksamhets faktiska behov.

Undersökningen ska vara en inventering och utredning av verksamheten för att identifiera hinder för lika rättigheter och möjligheter och för att identifiera om det förekommer diskriminering, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier eller repressalier, eller risker för diskriminering eller repressalier.

Arbetet ska göras på ett generellt plan till exempel genom att göra en översyn av olika rutiner, riktlinjer och policydokument men även av attityder och normer.

Undersökningen kan göras på olika sätt. Det kan handla om att en förskola/skola undersöker sin verksamhet genom:

- observationer
- pedagogisk dokumentation /reflektionsprotokoll
- utvecklingssamtal
- intervjuer av barn/elever

Gör undersökningen utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera risker/hinder i verksamheten.

2. Analysera orsaker

Efter undersökningen ska utbildningsanordnaren analysera orsakerna till upptäckta risker och hinder.

Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är.

3. Genomföra åtgärder

I steg tre ska utbildningsanordnaren genomföra de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, mot bakgrund av undersökningen och analysen. Utbildningsanordnaren ska alltså bedöma vilka konkreta åtgärder som ska genomföras.

Utbildningsanordnaren ska genomföra åtgärder för att undanröja de upptäckta riskerna och hindren, främjande åtgärder i syfte att utjämna skillnader i förutsättningar mellan olika grupper, det vill säga undanröja hinder för lika rättigheter och möjligheter.

Åtgärderna ska motsvara faktiska behov. Det betyder inte att det måste finnas ett barn/en elev i verksamheten som kan drabbas idag, utan att det finns risker eller hinder som skulle kunna leda till att någon kan bli diskriminerad.

4. Följ upp och utvärdera

Det sista steget är att följa upp och utvärdera undersökningen, analysen och åtgärderna.

När det är klart ska de erfarenheter som arbetet har gett gå att använda i steg ett i nästa cykel av arbetet med aktiva åtgärder.

Plan mot diskriminering

Undersökning

Följande metoder har använts för att undersöka risker för diskriminering

- Enkät – personal
- Systematiska kvalitetsarbetet.
- Arbete för jämställdhet, filmning och analys

Analys

Följande orsaker till risker och hinder har vi analyserat

- Miljöer och lekar där det finns risker att barn kränker barn, exempelvis undanskymda delar på gården eller olika maktlekar.
- Barns strategier för att samspela

Åtgärder

Följande åtgärder ska vi arbeta med för att förebygga diskriminering samt främja lika rättigheter och möjligheter för barn och elever:

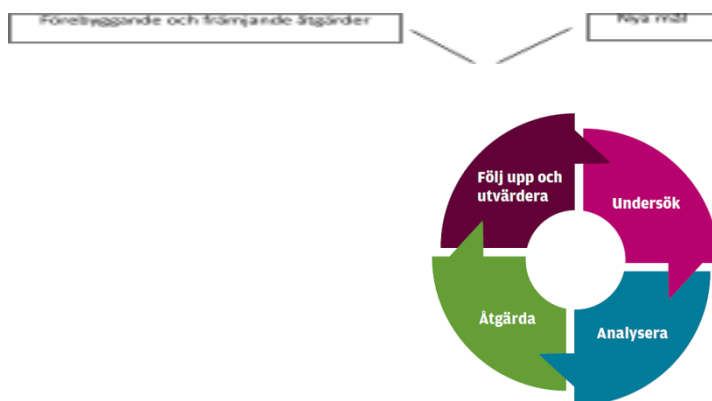
- Nolltolerans till s.k. skojbråklekar (lekar med inslag av sparkar, slag eller jag-lekar)
- Lära barnen begreppen - låna, upptagen, byta, vänta, snälla händer, titta, stopp och tillsammans
- Pedagoger som är aktiva i barnens lekar och fördelade ute och inne.
- Använda aktivitetstavlor ute för att fördela barnen i mindre grupper

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering genomförs i utvecklingsgruppen i oktober/mars

Åtgärder vid akuta händelser

Se verksamhetshandboken - *stödprocess vid diskriminering och kränkande behandling*

Fördjupnings- och referensmaterial

Skolverket

Arbeta med att främja trygghet och studiero

Sökväg: *Skolutveckling > Inspiration och stöd i arbetet > Stöd i arbetet > Arbeta med att främja trygghet och studiero* eller [LÄNK](#)

A) Stödmaterial

- ”Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling”
- ”Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder”